

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ἀνασκαφαὶ κατὰ τὸ 1937.

Ὁ καθηγητὴς κ. Γ. Σωτηρίου ἀνέσκαψε κατὰ τὸ ἔτος 1937 εἰς τὸν πρό τῆς Ἀγορᾶς Ν. Ἀγχιάλου χῶρον ῥωμαϊκὸν κτίσμα χρησιμοποιηθὲν καὶ συμπληρωθὲν κατὰ τοὺς παλαιοχριστιανικοὺς χρόνους. Ἀπεκαλύφθησαν μέχρι τοῦδε ὁ περίβολος καὶ δύο τετράγωνα διαμερίσματα, ὧν τὸ ἓν ἔχει εἶδος τι Ἐστίας καὶ συνδέεται διὰ Τριδήλου ἀνοίγματος πρὸς Στοάν. Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ἀνευρέθη μέγας ἀριθμὸς γλυπτῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν, ῥωμαϊκῶν καὶ χριστιανικῶν, τμήματα μωσαϊκῶν, λύχνοι κ.ἄ.

Ἐν Σπέτσαις ἀνεῦρεν ὁ αὐτὸς τῷ 1937 δύο παλαιοχριστιανικὰ βασιλικὰ τῶν περὶ τὸν Ἰουστιανὸν χρόνων, ὧν ἡ μία ἀνεφάνη περὶ τὸ νεώτερον ναῖδριον τῆς Ἐθαγγελιστρίας, παρὰ τὸν λιμένα, ἡ δὲ ἑτέρα εἰς τὴν θέσιν ὁ «μύλος τοῦ Βρούστη» ἐπὶ χερσονησίδος ἔκτεινομένης εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον τῆς νήσου, νοτιοανατολικῶς. Ἡ ὑπαρξὶς δύο παλαιοχριστιανικῶν βασιλικῶν ἐν Σπέτσαις ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς ἡρωϊκῆς νήσου.

Τέλος ἐν Νικοπόλει τῆς Ἠπείρου μετὰ τοῦ κ. Ὀρλάνδου ἀνέσκαψε τῷ 1937 τὴν μεγάλην παλαιοχριστιανικὴν Βασιλικὴν τὴν λεγομένην τοῦ Ἀλκίσιου, μεγαλοπρεπὲς κτίσμα μὲ πέντε κλίτη, ἰδιορρυθμὸν Ἄμβωνα καὶ χαρακτηριστικὸν Βῆμα. Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ἀνευρέθη πλῆθος ῥωμαϊκῶν φατνωμάτων μαρμαρίνων, δι' ὧν οἱ χριστιανοὶ διεκόσμησαν μέρη τοῦ ναοῦ, χριστιανικὰ γλυπτὰ καλῆς τέχνης καὶ δύο μωσαϊκαὶ προσωπογραφαί.

Βυζαντινὸν Μουσεῖον.

Κατὰ τῷ 1937 ἐπλουτίσθη τὸ Βυζαντινὸν Μουσεῖον δι' ἀξιολογωτάτων ἀντικειμένων, μεταξὺ τῶν ὁποίων προέχουσιν αἱ παλαιαὶ φορητὰ εἰκόνες: τοῦ Παντοκράτορος, τῆς Γεννήσεως καὶ Ἀναστάσεως, τῆς Θεοτόκου Ὁδηγητρίας, τοῦ ἁγ. Χριστοφόρου τοῦ Κυνοκεφάλου κ.ἄ. Ὁ Διευθυντὴς αὐτοῦ κ. Γ. Σωτηρίου διὰ τοῦ ρώσου συντηρητοῦ Βασιλείου Ρασέφσκη προσέη εἰς τὴν μεθοδικὴν συντήρησιν τῶν ἐφθαρμένων αὐτῶν μερῶν.

Ἐφορεία Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων.

Κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος ὁ Ἐφορος Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων κ. Ἀνδρ. Ευγγόπουλος, δαπάναις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἀνέσκαψεν ἐν Γερακίῃ τῆς Λακεδαιμόνος μεγάλην παλαιοχριστιανικὴν Βασιλικήν.

Ἡ Βασιλικὴ αὕτη, ἥς ἀνεσκάφη μέχρι τοῦδε τὸ ἡμῖς περίπου, ἔχει πλάτος 14.50 μ. τὸ δὲ μήκος αὐτῆς φαίνεται ὅτι ὑπερβαίνει τὰ 20 μ. εἶναι τρίκλιτος, τῶν κλιτῶν χωριζομένων διὰ τετραπλεύρων κτιστῶν πεσσῶν.

Κατὰ τὴν Βυζαντινὴν περίοδον φαίνεται ὅτι ἡ Βασιλικὴ εἶχεν ἤδη ἐρειπωθῆ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐπεσκευάσθη, ἀλλὰ συγχρόνως περιωρίσθη μόνον εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον.

Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν, πλὴν ὀλίγων ἀγγελίων Βυζαντινῶν χρόνων, ἀνευρέθη καὶ μαρμάρινος πασσάλκος τέμπλου, ἀρίστης ἐπεξεργασίας, ὅστις ὁμῶς, ὡς δεκνύουσιν αἱ μεγάλα αὐτοῦ διαστάσεις, φαίνεται ὅτι προέρχεται ἐξ ἄλλου παλαιοχριστιανικοῦ ναοῦ ἐν Γερακίῃ ἐθρισκομένου, ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ ἀκριβῶς, πολὺ μεγαλυτέρων διαστάσεων τῆς ἀποκαλυφθείσης Βασιλικῆς καὶ πολυτελεστέρου αὐτῆς.

Αἱ ἐργασίαι θὰ συνεχισθῶσι πρὸς ἀποκάλυψιν δλοκλήρου τῆς Βασιλικῆς.

Ἡ ἀναστήλωσις βυζαντινῶν μνημείων.

Ἡ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀν. Ὁρλάνδου Ἰγηρεσία Ἀναστηλώσεως ἀρχαίων καὶ ἱστορικῶν μνημείων ἐξετέλεσε κατὰ τὸ 1937 τὰς κάτωθι ἐργασίας ἀναστηλώσεως, στερεώσεως καὶ ἐπισκευῆς Βυζαντινῶν μνημείων.

1) Ἐν τῇ ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ Ὑμητοῦ Μονῆ Ἀστερίου ἐστερέωσε τὴν παλαιὰν τράπεζαν καὶ τὸ μαγειρεῖον.

2) Ἐν τῇ Μονῇ Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἐπεσκεύασε τὴν κεράμωσιν τοῦ διαρρέοντος καθολικοῦ.

3) Ἐν τῇ Μονῇ Καισαριανῆς ἀνακατεσκεύασε τὸν κυλινδρικὸν θόλον τῆς παλαιᾶς Τραπέζης καὶ ὑπεστήριξε δ' ἐξωτερικῶς ἀντηρίδος τὸ παρακείμενον μαγειρεῖον.

4) Ἐν Μεγάροις ἀποκατέστησε εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ μορφήν τὸν κατὰ καιροῦς παραμορφωθέντα τρούλλον τοῦ ἐν τῇ Ἐλαιῶνι ναοῦ τοῦ Σωτήρος, ἐν τῇ ἐσωτερικῇ τοῦ ὁποίου διατηροῦνται πολυτίμοι τοιχογραφίαι τοῦ 12^{ου} αἰῶνος. Ἀπέξεσεν ἐπίσης καὶ τὰ καλύπτοντα τὰς ἐξωτερικὰς τοῦ ναοῦ πλευρὰς ἀσβεστοκονιάματα καὶ ἐποθετήσῃ σιδηρὰ ὑαλοστάσια εἰς τὰ παράθυρα τοῦ τρούλλου.

5) Ἐν Κορίνθῳ ἐπεσκεύασε τὰς τρεῖς πύλας τοῦ μεσαιωνικοῦ τειχοῦ τοῦ Ἀκροκορίνθου, αἵτινες εἶχον περιέλθει εἰς ἐτοιμόρροπον κατάστασιν.

6) Ἐν τῇ ἐν Μέρμπακ τῆς Ἀργολίδος βυζαντινῆς ναφ τῆς Κοιμήσεως (12^{ου} αἰῶνος) ἐπεσκεύασε, τῇ βοήθειᾳ μεταλλίνων πλεγμάτων, τὰ ἐκ τῶν σεισμῶν δημιουργηθέντα ῥήγματα τῶν πρὸς τὸ ἱερόν κυλινδρικῶν θόλων, ἔκαμε πλήρη ἀνακεράμωσιν τῶν στεγῶν, ἀποκατέστησε τὸ ἄνω μέρος τοῦ τρούλλου εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ μορφήν καὶ ἔθεσε σιδηρὰ ὑαλοστάσια εἰς ὅλα τὰ παράθυρα τοῦ ναοῦ καὶ νέας ξυλίνας θύρας.

7) Ἐν Γερακίῳ ἀνεστήλωσε τὸν ἡρειπωμένον δικλιτον ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, περιέχοντα σημαντικὰς τοιχογραφίας τοῦ 14^{ου} αἰῶνος, αἵτινες νῦν προστατεύονται ἀπὸ τῶν καιρικῶν μεταβολῶν διὰ τῶν κατασκευασθέντων δύο ἐκ σιδηροπαγοῦς σκυροκονιάματος κυλινδρικῶν θόλων. Ἐστερέωσεν ὡσαύτως τὰς τοιχογραφίας τῶν ναῶν Χρυσοστόμου, Ταξιάρχων, Κάστρου κλπ.

8) Ἐν Μυστρά, ἔκαμεν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν ἀναστηλώσεως τῶν παλατιῶν τῶν δεσποτῶν. Τῇ χρηματικῇ ἀρωγῇ καὶ τοῦ Ὑφυπουργείου Τύπου καὶ Τουρισμοῦ κατέστη δυνατὴ ἡ ἀνακατασκευὴ τῶν πέντε μεγάλων κυλινδρικῶν θόλων τοῦ ἰσογείου τῆς πτέρυγος τῶν Παλαιολόγων, οἵτινες βασιάζουσι τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ θρόνου. Ἦρχισεν ἐπίσης ἡ ἀναστήλωσις τοῦ βορείου προστώου τῆς ἀνατολικῆς πτέρυγος τῶν παλατιῶν, ἥτις ἐλπίζεται ὅτι θέλει περατωθῆ κατὰ τὸ 1938.

Πλὴν τῶν παλατιῶν, ἐπεσκευάσθη καὶ τὸ καθολικὸν τῆς Παντανάσσης, ἰδίᾳ δὲ ὁ τρούλλος τοῦ κωδωνοστασίου. Τούτου εὐρέθησαν αἱ παλαιαὶ γεννήσεις καὶ ἡ κλεῖς, δι' ὧν καθοδηγηθέντες οἱ τεχνῖται ἀφῆρσαν τὸν ἐπικαθήμενον ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὄγκον, ὅστις προσέβλεπε εἰς τὸν τρούλλον τὸ αἰχμηρῶς φοιεῖδὸς σχῆμα. Ἦδη ὁ θόλος ἐπανέκτισε τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ ὄψιν, ἐλαφρῶς φοιεῖδῃ, μορφῇ.

Τέλος συνεκτίθη ὁ καθαρισμὸς τῶν τοιχογραφιῶν τῆς Περιβλέπου διὰ τοῦ ζωγράφου κ. Κόντογλου καθαριθεῖσης ὀλοκλήρου τῆς θυτικῆς καμάρας καὶ τῆς ἐν τῇ βορείῳ τοίχῳ τοιχογραφίας τῆς Κοιμήσεως.

9) Ἐν Λέσβῳ ἀνεσκάφη καὶ ἀνεστήλωσε παλαιὰν τρίκλιτον χριστιανικὴν βασιλικὴν ἐν θέσει Χαλινάδῃ τῆς περιφέρειας ἁγ. Παρασκευῆς. Δύο τῶν κίωνων τῆς βασιλικῆς ταύτης ἴσταντο κατὰ χώραν πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς, οἱ δ' ὑπόλοιποι ὀκτὼ ἀνευρεθέντες ἐρριμμένοι ἀνεστηλώθησαν τῶν μετὰ ἰωνικῶν μετ' ἐπιθήμετος κιονοκράνων των. Ἀνεστηλώθησαν δ' ὡσαύτως καὶ πάντες οἱ κιονίσκοι τοῦ τέμπλου καὶ οὕτως ἡ νέα βασιλικὴ παρουσιάζεται ὡς ἡ ἀρτιωτάτη τῶν ἐσχάτως ἀνασκαφεισῶν οὐ μόνον τῆς Λέσβου, ἀλλ' ὀλοκλήρου τῆς χριστιανικῆς Ἑλλάδος.

Τὰ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς Ἀκαδημείας Ἀθηνῶν Ἀρχεῖα.

Α. Τὸ Λεξικογραφικόν.

Κατὰ τὸ 1937 οἱ συντάκται τοῦ Ἀρχείου ἀπεδελτίωσαν πολλὰ ἔντυπα καὶ χειρόγραφα, ἕκαμον δὲ καὶ τρεῖς γλωσσικὰς ἀποστολάς, μίαν εἰς τὴν νότιον Μεσσηνίαν, δευτέραν εἰς τὴν Θάσον καὶ τρίτην εἰς τὴν Σίφνον. Συγχρόνως συνέχισαν τὴν σύνταξιν καὶ τύπωσιν τοῦ δευτέρου τόμου τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ, οὗτινος ἐξετυπώθησαν ἐν δλφ 21 τυπογραφικὰ φύλλα, ἀπὸ τοῦ 35 μέχρι τοῦ 55, ὅπλα δὴ ἀπὸ τῆς λ. ἀντικόρμισμα μέχρι τοῦ ρήματος ἀπογομαρίζω. Ὑπολογίζεται ὅτι ἡ τύποις τοῦ δευτέρου τούτου τόμου θὰ ἔχῃ συμπληρωθῆ κατὰ τὸ πρῶτον ἑξάμηνον τοῦ 1939.

Β. Τὸ Μεσαιωνικόν.

Κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ὁμοίως ἔτος ἐξηκολούθησεν ὑπὸ τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου ἡ ἀποδελτίωσις γλωσσικῶν καὶ ἱστορικῶν κειμένων τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας, εἴκοσι τὸν ἀριθμόν, συνετελέσθη δὲ καὶ συμπληρωτικὴ ἀποδελτίωσις ὕλικοῦ ἀναφερομένου εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τῶν Ἑλλήνων ὀρθοδόξων ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Τέλος δ' εἰς τὸ Ἀρχεῖον ἀπὸ τῶν τελευταίων μηνῶν τοῦ ἔτους ἀποσπασθεὶς καθηγητῆς κ. Γεώργιος Σπυριδάκις ἀσχολεῖται ἰδιαίτερος μὲ τὴν ἀποδελτίωσιν ἱστορικῶν κειμένων τῆς περιόδου 1650-1821.

Γ. Τὸ Ἀρχεῖον Ἱστορίας Ἑλληνικοῦ Δικαίου.

Τοῦτο μὲ ἄμεσον ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀντικειμενικόν σκοπὸν τὴν ἀποδελτίωσιν, ἐκ τῶν μὴ νομικῶν πηγῶν, πληροφοριῶν ἀναφερομένων εἰς τὸ Δίκαιον, ὑπὸ τὴν εὐρυτέραν αὐτοῦ ἔννοιαν, ἀπεδελτίωσε κατὰ τὸ ἔτος 1937 τὰ κάτωθι κείμενα ἐκ τῆς σειρᾶς τῆς Πατρολογίας τοῦ Migne, ἧτοι τὰς Ὀμιλίαις καὶ τοὺς Λόγους τοῦ Μ. Βασιλείου, ἐλόκληρον τὸν Δαμασκηνόν, καὶ κατὰ μέγα μέρος Θεόδωρον τὸν Στουδίτην. Πρὸς τούτοις ἀπεδελτιώθησαν καὶ τὰ σχετικὰ χωρία τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν Ἰσαυρικὴν περίοδον ἐκ τοῦ Θεοφάνους, Ζωναρά, Ἰωήλου καὶ Μανασῆ.

Ὡρισμένοι ἄλλαι προσπάθειαι τοῦ Ἀρχείου ἀναφερόμεναι εἰς τὸ Συγκριτικόν Δίκαιον διὰ τῆς περισυλλογῆς πληροφοριῶν ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τῶν Δικαίων λαῶν, μὲ τοὺς ὁποίους διεσταυρώθη κατὰ τὴν μακρὰν του σταδιοδρομίαν ὁ Βυζαντινὸς καὶ ὁ καθόλου Ἑλληνικὸς κόσμος, ἀπετέλεσαν ἐπίσης ἀντικείμενον τῆς μερίμνης του.

Δ. Τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον.

Αὐξηθέντος κατὰ τὸ 1937 τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Ἀρχείου διὰ τῆς ἀποσπάσεως εἰς αὐτὸ τριῶν λειτουργῶν τῆς Ἐκπαιδεύσεως, κατέστη δυνατὴ ἡ ἐπέκτασις τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ καὶ ὁ πλουτισμὸς τοῦ ὕλικοῦ του διὰ τῆς ἀποδελτιώσεως ἀνεκδότων κυρίως γλωσσικῶν καὶ λαογραφικῶν συλλογῶν καὶ διὰ τῆς περισυλλογῆς νέου ὕλικοῦ. Διὰ τῶν ἐργασιῶν τούτων, ὡς καὶ διὰ τῶν δωρεῶν φίλων τῆς ἑλληνικῆς Λαογραφίας, ἡ συλλογὴ τῶν χειρογράφων τοῦ Ἀρχείου ἠδῆξήθη κατὰ 130. Λαογραφικαὶ ἀποστολαὶ ἐννευρήθησαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς Καστορίαν, Κρήτην, Κύπρον καὶ εἰς τοὺς συνοικισμοὺς τῶν ἐκ Μεσημβρίας καὶ Κωστί τῆς ΒΑ Ἠράκης προσφύγων, συγκομισθεῖσαι ποικίλης λαογραφικῆς ὕλης.

Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν συλλογὴν ὕλικοῦ ἐχώρησε καὶ ἡ ταξινόμησις τῆς ἀποθησαυρισθεῖσης ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ὕλης, ὡς καὶ ὁ καταρτισμὸς βιβλιογραφικῶν καὶ ἄλλων συστηματικῶν καταλόγων. Ἰδίᾳ κατετάχθη κατὰ κατηγορίας ἡ ὕλη ἡ ἀναγομένη εἰς τὸ λαϊκὸν δίκαιον, τὴν

κοινωνικήν ὀργάνωσιν, τὰς παιδιάς, τὴν ἀστρολογίαν καὶ μετεωρολογίαν καὶ παρεσκευάσθησαν ἐρωτηματολόγια σχετικὰ πρὸς τὰ κεφάλαια αὐτὰ, προκηρυχθέντων καὶ τεσσάρων βραβείων πρὸς συλλογὴν λαογραφικῆς ὕλης.

Ὁ κατάλογος τῶν βιβλίων καὶ χειρογράφων τῆς ἐν Τυρνάβῳ βιβλιοθήκης τοῦ Πεζάρου Δημητριάδου.

Ὁ ἀντεπιστέλλων ἐταῖρος ἡμῶν καὶ ἐπιμελητὴς Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων Θεσσαλίας κ. Νικόλαος Γιαννόπουλος κατέγραψεν ἐν Τυρνάβῳ τὰ βιβλία καὶ χειρόγραφα τῆς βιβλιοθήκης τοῦ κ. Σπ. Παπαγιάννη, ἀνηκούσης εἰς τὸν κατὰ τὸν ΙΗ. αἰῶνα μέγαν διδάσκαλον τῆς ἐν Τυρνάβῳ σχολῆς Ι. Πέζαρον Δημητριάδην. Κατεγράφησαν τεσσαράκοντα ὀκτὼ κώδικες χειρόγραφοι, χαρτῆοι, ἐξ ὧν εἰς εἶναι τοῦ ΙΒ. αἰῶνος, ἐξ τοῦ ΙΓ. αἰῶνος, δέκα καὶ πέντε τοῦ ΙΖ. αἰῶνος καὶ δύο τοῦ ΙΗ. αἰῶνος καὶ τέσσαρες τοῦ ΙΘ. αἰῶνος. Ἐκ τῶν κωδίκων τούτων εἰκοσι εἶναι θεολογικοῦ περιεχομένου, πέντε μουσικοῦ, ἑννέα περιέχουσι κείμενα Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ ποιητῶν, ἑννέα κείμενα φιλοσοφικά, εἰς εἶναι ἀστρονομικός, εἰς Νομοκάνων, τρεῖς περιέχουσι ἔργα Θεοφίλου τοῦ Κορυθαλλέως καὶ εἰς χρονογραφίαν. Ἐν τῇ αὐτῇ βιβλιοθήκῃ ὑπάρχουσι καὶ τριάκοντα ὀκτὼ παλαιὰ ἔντυπα βιβλία περιέχοντα Ἑλληνὰς καὶ Λατίνους συγγραφεῖς διαφόρων ἐκδόσεων ἀπὸ τοῦ ΙΓ. αἰῶνος μέχρι τοῦ ΙΘ. αἰῶνος.

Εὐχόμεθα, ἵνα ὁ κατάλογος οὗτος ταχέως ἴδῃ τὸ φῶς, χάριν τῆς ἐρεῦνης.

Ἐκδόσις νέου περιοδικοῦ.

Εὐχαρίστως πληροφορούμεθα ὅτι προσεχῶς ἐκδίδεται περιοδικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον *The Link* ἀποκλειστικῶς ἀφιερωμένον εἰς τὴν ἔρευναν τῆς Βυζαντινῆς καὶ Νεοελληνικῆς περιόδου με συνεργάτας τοὺς Ἑλληνοστὰς ὄλων τῶν ἐθνῶν. Ἐν τῷ περιοδικῷ τούτῳ θὰ ἀναγγέλλωνται καὶ κρίνωνται βιβλία καὶ περιοδικά, ὧν ἀντίτυπα θὰ τῷ ἀποστέλλωνται ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν Nicholes Bachtin, University College, Southampton.

Εἰς τὸ περιοδικὸν εὐχόμεθα πᾶσαν εὐδοκίμησιν.